

Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олега Ольжича
Житомирської обласної ради
Науково-методичний відділ

Бібліотека: інноваційні ідеї для розвитку

Інформаційна довідка
з досвіду роботи МЦБС
м. Бердичева

Житомир, 2016

Бібліотека: інноваційні ідеї для розвитку / Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Ольжича ; уклад. З. Димарчук, ред. Г. Врублевська. – Житомир : ЖОУНБ ім. О. Ольжича, 2016. – 12 с.

Метою даного видання є ознайомлення бібліотечних працівників області з роботою колег міської централізованої бібліотечної системи м. Бердичева. Видання підготовлене за матеріалами річних звітів Бердичівської міської ЦБС.

Бібліотека – це життя книг у часі.

Упродовж багатьох років українці сприймають її як осередок культурного розвитку громадян, як джерело знань, які черпаються, у першу чергу, із друкованого слова.

Роль книги та читання у житті сучасної особистості, природа читацького інтересу, аспекти, що впливають на їх розвиток і згасання, культура читача – ці й дотичні до них питання повсякчас перебувають у полі зору представників різних сфер життєдіяльності суспільства, в тому числі і фахівців бібліотечної справи.

Працівники МЦБС м. Бердичева спрямовують свою роботу на стимулювання інтелектуальних і культурних інтересів читачів, створюють умови для творчих контактів.

Вони добре знають, що захопитися читанням може кожна людина, якщо знайде свою книгу чи періодичне видання, варто лише вчасно допомогти їй в цьому зорієнтуватися. Для цього в МЦБС організують різні акції, як ефективний засіб активізації діяльності, народження творчих ідей, формування корпоративної культури та підвищення суспільного статусу бібліотечної установи. Це дає змогу ширше використовувати різноманітні форми роботи поза бібліотекою та в деякій мірі впливати на нечитаючу частину жителів міста. Творчі акції впродовж багатьох років добре себе зарекомендували і є невід'ємною частиною професійної діяльності кожного фахівця МЦБС.

За межами бібліотеки з успіхом пройшла акція «Книга у пошуках читача», присвячена Всесвітньому дню книги та авторського права.

Пам'яті загиблих євреїв в роки Великої Вітчизняної війни була присвячена акція «Марш Життя», яка символізувала покаяння перед єврейським народом за причинене зло у воєнні роки. Про співдружність бібліотек міста з єврейською общиною йдеться в буклеті «Перехрестя

культур», який виданий працівниками ЦМБ, де подано перелік та фотографії знаних особистостей бердичівської землі.

Заслуговує на увагу організований перед бібліотекою, на автобусній зупинці, під розкішною горобиною букросинг «Бібліотечні горобинки». Така акція діє вже декілька років і добре себе зарекомендувала.

Бібліотекарі міста люблять організовувати та проводити роботу в рамках різноманітних проектів. Проектна діяльність набула тут поширення. Вона направлена на підвищення статусу бібліотечних установ та їх працівників, на розвиток у населення міста потреб у читанні та можливості долучитися до культурних надбань. Це також одна із форм бібліотечної інноватики в МЦБС, бо передбачає освоєння нових напрямків діяльності та покращення ситуації.

Працівники бібліотек взяли участь в оголошеному УБА проекті «Читай! Формат не має значення», згідно з яким учасники запрошувались до

читання друкованої чи електронної книги. Це дало користувачам спектр самих нових віртуальних послуг.

Проводять цікаві заходи: виставку-інсталяцію, відеохроніку, вечір-реквієм, вечір вшанування, який містив проект «Мужність. Героїзм. Перемога». До 70-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників проведено ряд змістовних заходів: в інтернет-центрі ЦМБ - презентація «Хай живі запам'ятають і покоління знають», «Горів і плавився метал, земля стогнала від облоги» (до 70-річчя визволення Бердичева), слайд-лекція «Тих днів не стерти з пам'яті людської».

День захисника Вітчизни тут зазвичай відзначають в один день з Днем Українського козацтва та святої Покрови. Заслуговує на увагу проведена до Дня вшанування учасників бойових дій на території інших держав відеопрезентація «Їм сурми не грали, коли за чужі країни воювали», відеоперегляд «Всі ті, що поклали життя».

До уваги користувачів – історичні експедиції, радіобесіди, пізнавальні відеобесіди, години патріотичних роздумів. Бібліотекою-філіалом № 6 була оголошена акція «Подаруй книгу бійцям АТО».

У травні зазвичай у бібліотеках-філіалах проходить місячник заходів із патріотичного виховання молоді. В ході місячника пам'яті, крім масових заходів, широко представлені друковані видання на виставках-інсталяціях.

Традиційно популяризується література про історичне минуле України (вечір історичного портрету та радіобесіду «Богдан Хмельницький – велетень української історії», презентацію

книги місцевого автора О. Кухарчука «Козацька Русь. Полковник Лаврін Капуста»).

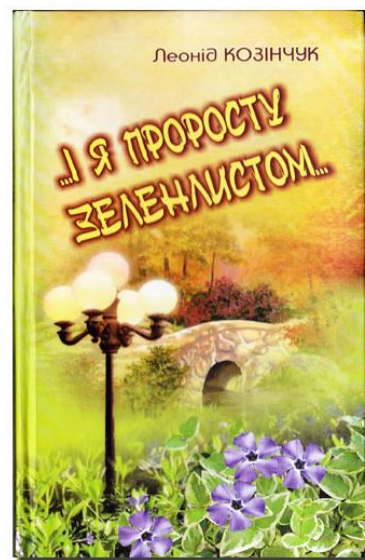
Ряд цікавих заходів передбачено проектом «Україна: крок до Європи», який було присвячено Дню Європи. Серед інших – відеофестиваль держав ЄС «Багатолика Європа», відеокруїз «Подорожуємо Європою», вікторина «Чи знаєте ви Євросоюз?».

Бібліотеки міста взяли активну участь в реалізації проекту «Бібліотека як міст культурної інтеграції внутрішньо переміщених осіб у місцеві громади», що виконувався Житомирською обласною молодіжною громадською організацією «Паритет» та Житомирською ОУНБ ім. О. Ольжича в рамках всеукраїнського проекту «Від руйнування до творення» за підтримки Німецької асоціації народних університетів (DVV International), громадської організації «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» та Міністерства закордонних справ Німеччини. Цей проект передбачав проведення бібліотечними установами культурно-мистецьких заходів із залученням переселенців і місцевих мешканців. Захід, організований Бердичівською ЦМБ, відвідали більше 70 осіб.

Широкий резонанс отримали заходи, передбачені проектом «Ми обираємо здоров'я». Ним передбачалась зустріч із лікарем-гомеопатом, презентація «Обізнаність - мій вибір» (про вплив шкідливих звичок на здоров'я людини); свято чаю «Поцілунок у чашці, або чай – напій бадьорості»; віртуальна мандрівка у світ лікарських рослин, інсталяція «Світ у краплині чистої води», екологічний набат «Хай вічно струмує чиста вода» та ін.

Протягом 20-26 квітня щороку проходять заходи до Дня Чорнобильської трагедії під спільною назвою «Рани Чорнобиля». Проводяться відеогодини, відеоперегляди, усні журнали, бліц-інформації.

Особлива увага в бібліотеках приділяється питанням краєзнавства, бо Бердичів багатий своєю історією, цікавими і знаними подіями та людьми. Тож, в рамках проекту «До рідного краю серцем прихилюся» було організовано демонстрації документальних фільмів, зустрічі з письменниками-земляками та презентації їх нових збірок. Нікого не залишила байдужим презентація книги журналіста Л. Козінчука «І я проросту зеленлистом...», що вийшла вже після смерті автора.

Різноманітні слайд-мандрівки, радіобесіди та літературно-музичні зустрічі були передбачені проектами «Читання для серця і розуму», а інформаційні досьє «Онлайн хижакі» та відеоуроки «Безпека дітей в Інтернеті» – проектом «Комп'ютерна академія».

Отже, бібліотекарі вдало добирають назви проектів з тим, щоб вони були помітні та добре запам'ятовувались. До речі, до реалізації завдань, визначених проектами, долучаються представники різних відділів ЦМБ та бібліотек-філій.

Важливими в бібліотеках міста вважається популяризація екологічних знань. В рамках місячника з екології пройшли творчі акції. На базі бібліотеки-філії №2 діє школа передової майстерності з популяризації літератури екологічного напрямку «Планета в долонях», де крім занять організовуються екскурсії в екологічний центр Бердичева «Живої природи душа промовляє».

Народознавчий напрямок роботи в бібліотеках МЦБС вважається пріоритетним. Організуються та проводяться години духовності, цікавих повідомлень, вікторини, імпровізовані екскурсії, куточки та виставки з народознавства.

Задля популяризації кращих творів української та зарубіжної класики в бібліотеках оформлені книжково-ілюстративні виставки «Ювіляри року».

Проводяться вечори-портрети, літературні години, вечори поезії, слайд-мандрівки тощо.

«Шевченка полум'яне слово на стражі вічності стоїть» – таку назву мав цикл заходів, організований та проведений працівниками відділу обслуговування ЦМБ. Розробили сценарій та взяли участь у загальноміському святі «Шлях до Тараса», провели відеорозповідь, літературну мандрівку, вікторину, перегляд документального фільму «Обличчя історії: Тарас Шевченко», літературне лото.

Серед багатьох цікавих заходів, що покликані вести естетичне виховання, хочеться відмітити бібліо-шоу «Під знаком Купідона», організоване та проведене бібліотекарями ЦМБ з старшокласниками ЗОШ №1, зустріч в бібліотечному фітобарі «Не ламай квіту калини»; шоколад-шоу «Цікаві факти про шоколад: рекорди, історії та властивості».

Слід зазначити, що на заходи, які організують та проводять працівники бібліотек, роздруковуються запрошення: «Відвідай наш захід» або «Стань учасником читацького об'єднання»... Як нововведення, та з метою реклами, бібліотеки міста активно використовують мобільний зв'язок, СМС-повідомлення, електронну пошту та соцмережі.

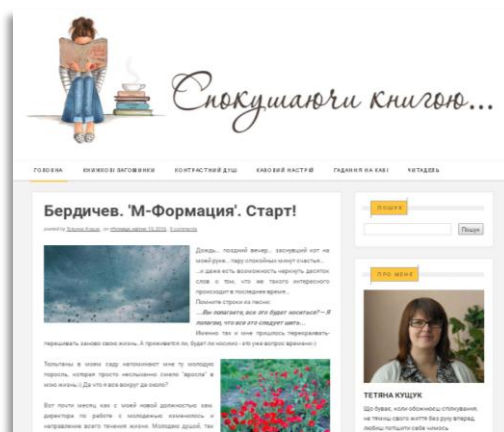
Протягом останніх років постійно приділяється увага якості та оперативності надання додаткових бібліотечних та сервісних послуг.

Стрімкий розвиток глобального інформаційного простору спонукав працівників МЦБС не тільки впроваджувати сучасні технології, а й змінювати підходи до власної діяльності, по-новому моделювати та організувати своє інформаційне середовище. Завдяки сприянню програми «Бібліоміст» Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), Української бібліотечної асоціації та Бердичівської міської ради, з метою надання кожному користувачеві бібліотеки можливості доступу до світових

інформаційних ресурсів через комп'ютерну мережу Інтернет, 15 комп'ютерів в МЦБС об'єднані в локальну мережу і забезпечують технологічні процеси. Відвідувач Інтернет-центру має змогу безкоштовного користування комп'ютером з доступом до мережі (1 год. на день), можливість отримати індивідуальну консультацію з роботи на комп'ютері, збереження інформації на флеш-карту або CD, сканування інформації, спілкування за допомогою Skype. Майже 5 років в бібліотеці діє безкоштовний WI-FI. Доступом до мережі Інтернет щороку використовує 5 тис. осіб, яким надається понад 500 довідок щорічно.

В 2014 році був започаткований проект «Комп'ютерна Академія», в рамках якого проведені тренінги «В інформаційному царстві», «Скайп-діалог на відстані», презентація «Реальні небезпеки віртуального світу» та ін. В цьому році буде організовано та проведено урок-тренінг «Безпечний Інтернет або On-line ризики в Інтернеті», а бібліотекою-філією № 6 - інтерактивний урок «Навчання основам комп'ютерної грамотності».

Певна частина відомостей надається через блоги та особистий блог методиста [«Спокушаючи книгою»](#). Бібліотечний блог [«Бібліо-Бердичів»](#) та [«Живи здорово-VO»](#) стали візиткою бібліотек і найважливішим джерелом інформації про послуги, заходи і важливі події. Чимало заходів, розрахованих на молодь, проводяться на теми, присвячені онлайн-спілкуванню та впливу Інтернету на людину.

Інформаційна підтримка читачів проводиться і шляхом створення бібліографічних покажчиків та бібліографічних списків. Всі бібліотекарі

міста володіють методикою їх складання. Деякі з них розміщені на блогах, як то «Василь Гроссман – СОКРАТ із Бердичева» (до 110-річчя від дня народження).

Цікавим для користувача є і вебліографічні пам'ятки і буклети. Серед інших «Юрій Буряк – поет, перекладач і видавець – лауреат Національної премії ім. Т. Шевченка», «Світлана Алексієвич – лауреат Нобелівської премії 2015 р.» та ін.

Інноваційна бібліотечна практика знайшла своє відображення і у виготовленні бібліотечних рекламних постерів «Читай Бердичів». Бібліотеки активно використовують і малі форми рекламної продукції: проспекти, афіши, програми, закладки, листівки, календарики та ін. Традиційними вже стали оформлення віконних реклам в ЦМБ та бібліотеці-філіалі № 6: «Читати, щоб знати, знати, щоб перемагати», «Зустріч з новою книгою», «Твоя золота полиця» та ін.

Рекламним цілям бібліотек МЦБС слугують і такі форми роботи, як екскурсії «Бібліотек@ – твоє вікно у світ», «ЧитАйник: перший раз в бібліотеці», виставки-відкриття «ПРОГРЕСивне читання», книжкові виставки: «Поспішай прочитати», «На гостину до української книги», «Читач прагне національного героя» та ін. Щоб привернути увагу громадськості до бібліотеки, їх працівники проводять широкомасштабні заходи з

використанням мультимедійних засобів. Пропаганда бібліотеки та друкованої продукції серед великої кількості населення – цікава маркетингова знахідка, яка добре себе зарекомендувала вже чимало років тому.

По міському радіо в передачі «Час бібліотечної книги на радіо» щорічно проводиться до 15 повідомлень чи оглядів літератури, 5–7 інформацій подаються через місцевий телеканал «Вік», друкується інформація й на шпальтах газет «Земля Бердичівська» та «Бердичівські новини».

Такі тісні взаємовідносини із засобами масової інформації – важлива умова створення нового образу бібліотек міста, це робить їх послуги більш привабливими та залучає нових користувачів.

Діяльність бібліотек МЦБС залежить від багатьох чинників, та для їх авторитету і подальшого розвитку в регіоні важливим є особистість бібліотекаря-методиста. За 25 років роботи методист ЦМБ Тетяна Кушук добре себе зарекомендувала і вдало складає в єдиний пазл бібліотечну роботу системи, не змінюючи своє гасло: «Усе творчо, а інакше навіщо?». Мотивована до навчання і будучи завжди попереду, вона робить все для того, щоб бібліотеки міста успішно конкурували з іншими установами, які надають інформаційні та дозвілєві послуги. Нею ведеться постійна робота із залучення бібліотекарів міста до плідної співпраці з партнерами - органами місцевого самоврядування, міським центром зайнятості, школами, громадськими організаціями, культосвітніми закладами.

Якщо проаналізувати роботу методичної служби, то завдання і напрямки їх діяльності час від часу змінюються, додається щось нове і цікаве, вдало поєднуються добре зарекомендовані і випробувані часом форми роботи та нові. Методичну службу міста характеризує вміння відслідковувати, чим живе бібліотечна спільнота України, орієнтуватись в інформаційному просторі, максимально використовувати та передавати свої

знання колективу, позитивно впливати на ефективність роботи в цілому і, в першу чергу, на якісне обслуговування читачів.

В МЦБС створено єдиний механізм системи підвищення кваліфікації бібліотечних працівників міста. Ця система сприяє впровадженню нових тенденцій в підході до бібліотечної професії. Заняття тут проводяться щомісячно згідно з методичним проектом «Бібліо-профі».

Серед бібліотечної спільноти міста добре себе зарекомендували флеш семінари. На них обговорюються такі питання, як: «Штрихи до портрету сучасної бібліотеки», «Складові якісного обслуговування користувачів» тощо.

Останнім часом в практику роботи методичної служби входить організація скайп-зустрічей. Нещодавно на такій скайп-зустрічі обговорювалось актуальне на сьогодні питання «Як зробити бібліотеку успішною? Поради досвідчених колег».

Робота в бібліотеці – це безперервна освіта, тому здавна заведено в МЦБС і фахове навчання. Тут розглядається цілісна система формування професіоналізму і компетентності кадрового потенціалу.

Форми навчання досить різноманітні і цікаві: заняття в творчій лабораторії, методичній майстерні на методичних днях, професійних діалогах, методичних каруселях, годинах взаємоперевірки, ділових іграх, бібліовізитах «Вчимося у колег».

Щоразу на них проводиться огляд новинок професійної періодики «Бібліологія».

Декілька років тому була запроваджена і добре зарекомендувала себе така форма роботи, як тренінги. Тут розглядають актуальні питання бібліотечної практики, для завідувачів бібліотек-філіалів міста – питання комп'ютерної грамотності, користування сервісом «ЕСМАР», орієнтація на клієнта та ряд інших.

В системі підвищення кваліфікації задіяні всі відділи ЦМБ та всі бібліотеки міста. Наприклад, працівниками читального залу для присутніх

був організований день відділу «Читальний зал як інформаційний центр бібліотеки»; день професійної періодики «Сторінок незабутих тепло». Такі заходи постійно супроводжуються книжковими виставками.

Корисну для себе інформацію отримали фахівці міста із консультацій щодо бібліотечної статистики «Що, як і навіщо ми рахуємо?» та порад «Книжкова виставка: в пошуках нового образу», «Феномен бібліотечного блогу», «Бібліотеки як центр підтримки ВПО», «Впровадження мультимедійних технологій у практику роботи бібліотек». Як правило, теоретичні питання, які виносяться на розгляд, обов'язково закріплюються практично. В режимі онлайн (IP-телефонії SKYPE) проведено скайп-діалог з працівниками Романівської бібліотечної системи.

Підвищенню кваліфікації та розвитку творчих здібностей сприяють і конкурси. Наразі буде проведено конкурс «Найкраща бібліотечна виставка 2016 року».

Методист ЦМБ дбає, щоб підвищення кваліфікації було безперервним, оскільки сучасний бібліотекар мусить поспішати за змінами та йти в ногу з життям. Такий підхід формує нове мислення, поглиблює знання та професійну майстерність.

Ефективне функціонування системи підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів в місті дає свої позитивні результати. Велику допомогу фахівцям міста в роботі надають підготовлені та видані методично-бібліографічні матеріали. Вони цікаві за змістом та професійно оформлені. Ось деякі з них: «Організація книжкових виставок - це наука та мистецтво»; «Реалізуємо метод проектів», «Літературні імена на мапі Бердичева», «Пам'ятні місця, пам'ятки та пам'ятники», «Українська пісня – злет душі людської», «Митрополит Андрій Шептицький в житті України» та ін. Діяльність бібліотек-філій постійно контролюється, здійснюються колективні (спільно з директором, зав. відділів, методистом) аналізи сильних і слабих сторін їх роботи, хід впровадження інноваційних змін (наприклад, скільки користувачів відвідали блог, Facebook, Google-акаунт та сторінку в YouTube).

А ще, постійно радять бібліотекарям підвищувати свій імідж, розширювати і поновлювати свої сфери впливу, знаходити можливості заохотити до читання. Тут докладають чимало зусиль, щоб бібліотеки міста були потужними інформаційними центрами, культурними і просвітницькими закладами.

Приємно відзначити, що вже багато років працівники МЦБС на чолі з директором Л. В. Лисюк працюють єдиною дружньою сім'єю, не зупиняються на досягнутому. Вже зараз в бібліотеці реалізуються нові проекти – «Все про Європу», «ДоброНосики», «М-Формація» та багато інших ініціатив. Тож побажаємо колективу бібліотек всього найкращого і будемо сподіватись, що попереду на них чекають ще більші здобутки.

Укладач: З. І. Димарчук

Редакція: Г. Й. Врублевська

Комп'ютерний набір: О. В. Костюченко

Відповідальний за випуск: Н. А. Карплюк